

6. Léon Clifton a jeho svět

Zajímavou součástí případu Clifton je, jakým způsobem byla tato fiktivní postava zkonstruována, přičemž k charakteru žánru a jeho poetiky patří nejen snaha vytvořit věrohodnou fikci konkrétního existujícího člověka, ale i zjevné rozpor v jeho konstrukci, které jsou dány tím, že jednotlivé části série dbají na okamžitý formulační či dějový efekt, aniž by měly potřebu hlídat kontinuitu fikce. Nepředpokládalo se totiž, že by si adresát informace podávané v jednotlivých sešitech usouvzažňoval. Pokud tedy začneme Cliftona zkoumat na základě toho, co se o něm dovídáme z textů dané sešitové série, narazíme na neuvěřitelné množství velmi podrobných informací, které ale často platí jen pro jeden konkrétní příběh a v rámci série nejsou domyšleny až do konce, takže si ve své fragmentárnosti mohou i odporovat.

Klíčovou součástí cliftonovské fikce je, že je pojata jako vzpomínání na hrdinovu minulost, tedy na sedmdesátá až devadesátá léta 19. století, která se v okamžiku prvního vydání, v letech 1906 až 1911, již zdála velmi vzdálená:¹⁵⁹ Tolik již vzrušujících příhod ze svého života svěřil papíru, a přece jej čekala dlouhá řada ještě dalších, a to z dob již dávných. Materiál z doby novější a nejnovější počká si ještě na zpracování! [] Usedl k psacímu stolu, zapálil si cigaretu, pročetl včera napsanou kapitolu ‚Tajnosti zbořeného mlýna‘ zamyslel se, a potom, nahlížeje do poznámek, začal novou stať (DN1/101, *Záhuba Černé ligy*, s. [3]) [] Zároveň svazek s příběhem *Tajnosti zbořeného mlýna* (DN1/71) dělí od zde citované *Černé ligy* (DN1/101) 30 svazků, takže i zde se posouvá hranice toho, co bylo, a vytváří se zajímavý další časový prostor.

V průběhu celé série je často zmiňováno detektivovo stárnutí, ale také motiv jeho odhodlání se svým zaměstnáním už skončit: Clifton stárnul již a pociťoval vždy více zmáhající se touhu po klidném životě. // Pomýšlel na to, aby se odebral do ústraní, aby se nadobro vzdal svého povolání. Čekal jenom, až naskytne se důstojný nástupce (DN2/171, *Osudný hřeb*, s. 20); ůčihledně stárnu, pane řediteli, fyzické mé síly slábnou. [] Noční bdění mne přemáhá, delší pobyt pod

¹⁵⁹ / To opět relativizuje *Zápas milionů* odehrávající se v roce 1900.

širým nebem unavuje, svaly pozbývají pružnosti. Tento úpadek sil nedá se již ničím zadržeti. Brzy bude ze mne invalida (DN1/152, *Tajemný vězeň*, s. 4); Mám opravdu v úmyslu uchýliti se na trvalý odpočinek [] jsem již syt neklidného života (DN1/173, *Podkopaný palác*, s. 5).

Nekonciznost textové konstrukce postavy si můžeme ukázat již na Cliftonově fiktivním narození. Z dříve citovaného reklamního textu víme, že byl nalezen jako tříletý v Nebrasce, datum jeho narození by tudíž nemělo být známo. Přesto ale sešit DN1/64 (*Záhadná návštěva*) přináší nečekanou informaci, že se Léon Clifton narodil 23. listopadu, ovšem bez uvedení roku. A podobných podstatných nicméně fragmentárních vědomostí o detektivovi získáváme z textu *Detektivních novell* mnoho, aniž by se vzájemně zcela propojovaly.

Navzdory tomu je možné deduktivně zkonstruovat ucelený obraz postavy a jejího světa. Součástí amerického image celé série je, že některé texty včetně citovaného reklamního mladému Cliftonovi přisuzují povolání kovboje, tedy povolání, které se tehdejšímu Evropanu spojovalo s Amerikou, a Američana, což se hodilo, stejně jako práce roznašeče novin, zase pro selfmademana. Zároveň ale bylo vhodné prezentovat jej jako osobu s intelektuálními ambicemi: Jsem syn lidu a mladá léta jsem trávil jako kovboj. Tehdy jsem se naučil milovat přírodu a cítit s ní. Ale již tehdy byla kniha mou věrnou průvodkyní. Jednu, dvě knihy měl jsem vždy v brašně sedla, často tam byla kniha a potrava nikoliv. Potom jsem se stal roznašečem novin. Přečetl jsem všecky, které jsem do ruky dostal, a byť jsem všemu nerozuměl, přece mnoho dobrého uvízlo v mém mozku. A když jsem se konečně stal detektivem, kniha mne neopustila.¹⁶⁰

Poté měl Clifton zřejmě studovat v New Yorku (DN1/16, *Cesta brlohy zločinců*) a zde i nějakou dobu žil a pracoval jako detektiv (dokonce nacházíme zmínky o jeho domě poblíž Central Parku, viz DN1/2, *Záhadný revolver*). Součástí jeho charakteristiky je však také značný despekt vůči tomuto městu, ať již motivovaný důvody osobními, či profesními: Cliftonovým městem má být Chicago, v pamětech jeho následovnice anglické detektivky Ady Paulsonové můžeme dokonce číst: Master Clifton pak má odjakživa antipatii k New Yorku, poněvadž tž svým Nick-Carterem zápasí o primát slávy detektivní s Chicagem.¹⁶¹ Z DN1/63 (*Bleskem zavražděn*) se pak dozvíme, že Clifton do New Yorku již nikdy nevkročí, byť se zde stal nejzáhadnější zločin na světě a třebaš jej sem kvůli tomu volali (DN1/63, *Bleskem zavražděn*, s. 32).

Navzdory tomu již od druhého sešitu DN1 Clifton svou detektivní praxi v New Yorku provozuje (pravidelněji mezi DN1/22 až DN1/42, později, až do svazku DN1/108, příležitostně, znovu pak výjimečně ve svazku DN1/184). Snaha o volbu co nejexotičtějšího prostředí jej ale přivádí také do řady dalších míst

¹⁶⁰/ [ŠŤASTNÝ, A. B.]: *Tajemství ostrova. Dobrodružná robinsonáda výpravy milionářovy*. Příklad B. Král. Praha, R. Storch [1910], s. 109.

¹⁶¹/ *Detektiv a detektivka. Z paměti anglické detektivky Ady Paulsonovy*, sv. 1. Praha, Rudolf Storch [1907], s. 16.

ve Spojených státech amerických, jako je Baltimore, Cleveland, St. Louis, San Francisco nebo New Orleans. A nechybějí ani detektivovy cesty do jiných zemí po světě, jako je Francie (DN1/7, DN1/126, DN1/176, DN1/179, DN1/250), Anglie (DN1/175, DN1/247), Irsko (DN1/48, DN1/201), Rusko (DN1/27), Kanada (DN1/116) a Mexiko (DN1/243), jakož i méně očekávané destinace, za něž lze považovat Venezuelu (DN1/54), Uhry (DN1/222) nebo jižní Afriku (DN1/192). Asi největší cestu pak Clifton absolvuje ve dvourománu *Zápas milionů a Tajemství ostrova*, který se sešitové série vyrostl a odehrává se v Africe a na pustém ostrově.

Stejně komplikované je to však i s Chicagem jako hlavním prostorem Cliftonových příběhů. Z DN2/160 (*Prodavači mrtvol*) sice známe přesnou adresu Cliftonova bytu, který detektiv využívá jako převlékárnu a konspirační skrýš (44. avenue, dům číslo 18, přízemní byt číslo III), nikdy ale není určena ulice či čtvrť, v níž by mohl přebývat se svou rodinou.¹⁶² Díky DN1/236 (*Tajemství pomníku*) ovšem zjistíme, že jeho bydliště má číslo 35, neboť toto číslo mu posloužilo jako pomůcka: umožnilo mu zapamatovat si hrob se stejným číslem. Naproti tomu v dvourománu *Zápas milionů a Tajemství ostrova* můžeme číst, že by Clifton měl bydlet dokonce kdesi mimo město: ☒Kde bydlí Léon Clifton?☒byla první otázka Workova, když přijal úklonu přednosta stanice. // „Ve své vile mezi Chicagem a Wauheganem, asi pět hodin odtud“¹⁶³

Jakkoli texty cliftonek s oblibou popisují množství Cliftonových převleků, falešných podob a identit, jen velmi málo se z nich dovíme o tom, jak detektiv vypadá ☒doopravdy☒ Jediný ucelený popis jeho ☒pravé☒ podoby je obsažen v prvním sešitě první série, který jej ale zachycuje ve věku šestnácti let. Cílem tohoto popisu přitom je představit jej čtenáři jako již na pohled kladnou figuru, a to i za cenu propojení de facto protikladných vlastností a charakteristik: ☒Měl rázovitou tvář, na kterou se tak hned nezapomene. Výraz zcela pravidelný, harmonický, ale přece do očí bijící. Ústa malá, plná, těsně sevřená, protáhlý nos, ale neporušující souměrnost celku, vysoké čelo, vroubené bujným hnědým vlasem, a oči hluboké, plné výrazu, pevně tkvící na předmětu a přece ostražitě. Byl urostlý jako panna, ale složitý jako Eudymion. Jeho chůze byla tichá, podobající se plazení kočky, ale krok jeho byl pevný“ (DN1/1, *Vražda ve vagoně č. 17*, s. 5).

Později byla podoba Cliftona redukována jen na dílčí sympatické znaky, k nimž například patřilo detektivovo vysoké čelo (☒Jeho čelo, vysoké, důmyslné čelo bylo svažité☒ DN1/44, *Tajemství půlnoci*, s. 23) a jeho gentlemanské a přátelské vystupování (☒Slavný detektiv brzy se dostavil, jemně usměvavý, jako vždy☒ DN1/80, *Trestancova pomsta*, s. 9). Z dvourománu *Zápas milionů* pak víme, že ☒jeho černý vlas jevil tu a tam stříbrné nitky☒ a byl to ☒typ statného muže, s ráznou,

¹⁶²/ Nepoměr v informacích je natolik extrémní, že známe velikost detektivovy nohy, ale nevíme, jak se jmenuje křestním jménem jeho dcera ☒ viz DN1/46 (*Vyhaslé oči*), kdy je uvedena délka i šířka Cliftonova chodidla (27 cm, respektive 9 cm).

¹⁶³/ [ŠŤASTNÝ, A. B.]: *Zápas milionů. Dobrodružná cesta amerického detektiva Léona Cliftona kolem světa*. Překlad B. Král. Praha, R. Storch 1910, s. [26].

odhodlanou tváří, bystrým okem a postavou všemu vzdorující. Bujný vlas jej zdo-
bil od té doby, kdy počal žít úplně své rodině.¹⁶⁴ Sešit DN2/117 (*Noc pomsty*)
nadto předpokládá, že mezi obyvateli Chicaga je tvář Cliftona, alespoň ta, se kte-
rou vystupuje na veřejnosti, obecně známa, neboť obsahuje scénu karnevalu, na
němž se nečekaně objeví čtveřice Cliftonů, z nichž jeden až zarážel překvapující
věrností masky (DN2/117, *Noc pomsty*, s. 7).

K libůstkám, které mají Cliftona lidsky přiblížit adresátu, patří pravidelné pití
kávy (Vypil si, jako každodenně, svůj koflík silné, černé kávy DN1/8, *Dvojenec*,
s. 3) a jeho mužná záliba v kouření. Cigareta je pevnou součástí Cliftonovy charak-
teristiky (Jedinou jeho radostí zůstaly cigarety, které kouřil nyní ještě ve větším
množství než dříve DN1/108, *Neznámý zloděj*, s. 17), takže není divu, že se této
své zálibě oddá kupříkladu i okamžitě poté, co je vysvobozen z pout či procit-
ne z chloroformového spánku. Vždy tak může spokojeně konstatovat: Ted ještě
trochu vína a cigaretu a budu zase v pořádku (DN2/50, *Cliftonova legitimace*,
s. 14).¹⁶⁵ Kouření ovšem detektivovi napomáhá také při sledování protihráčů:
v *Zápasu milionů* tak může skrze dýmovou clonu pozorovat podezřelého lodníka
Trapese a sám zůstat neviděn. Na druhé straně má Clifton poněkud paradoxně
také nanejvýš vnímavý čich díky čemuž pozná v DN2/40 (*Zločin v bouři sněho-
vé*) zápach málo známého jedu.

K dalším charakteristickým vlastnostem Cliftona patří ctižádostivost (Byl
velmi ctižádostivý DN1/96, *Tom Brown, hypnotisér*, s. 10) a šetrnost (Ssa jinak
velice šetrný DN1/80, *Trestancova pomsta*, s. 20), jež mu ale nebrání, aby se tu
a tam pustil do finančních spekulací (Jest vám známo, pane řiditeli, že se pouštím
do spekulací, poněvadž bych rád své rodině zanechal pokud možno největšího
jmění DN1/105, *Clifton vrahem*, s. 4). Jeho finanční situace je ostatně velmi
dobrá, neboť je díky své práci zřejmě značně bohatý.

Součástí Cliftonovy charakteristiky je také pozitivní vztah k náboženství (např.
scéna modlení v DN1/71, *Tajnosti zbořeného mlýna*, s. 10, silněji pak v *Zápasu
milionů*), protože navzdory profesi detektiva, kterému je dáno mnoho zlých lidí
zabít, je reprezentantem řádu a pořádku. S tím se pojí i pěstování květin (Stal
se Clifton v posledních letech velikým ctitelem Flory, což bylo dosti podivno
u muže tak praktického a k tomu již dosti starého DN1/173, *Podkopaný palác*,
s. 14) a ochrana zvířat (DN3/258, *Travičí koní*).¹⁶⁶ Jeho tělesné a duševní schop-
nosti pak vysvětlují zaujetí pro sport (Byl výborný plavec a vydržel velmi dlouho
pod vodou DN1/26, *Tajemství černé truhly*, s. 17; Byl výborný vytrvalý chodec
DN2/132, *Indický škrtitel*, s. 12), ale také jeho dovednosti lékařské (Byl nejen

¹⁶⁴/ *Zápas milionů*, s. 28.

¹⁶⁵/ Ačkoliv pozdější čtenáři si Cliftonovo kouření cigaret často pletli s kouřením dýmky, která
je tradičněji spojovaná se Sherlockem Holmesem srov. Ani stránka se v těch cliftonovských
historiích neobešla bez dýmky. Leon Clifton a dýmka to bylo něco více než samozřejmého
J. V. Š.: Co a jak se kouří v detektivních, v cowboyských a v kritikou uznaných románech
Polední list VI, 28. 10. 1932, č. 301, s. 11.

¹⁶⁶/ Zde je dokonce místopředsedou spolku proti týrání zvířat.

výtečným detektivem, ale také výtečným lékařem (DN1/55, *Spolek Třinácti* s. 8), vyrůstající z toho, že v mládí byl častým posluchačem (na klinikách i v anatomicko-patologickém ústavu) (DN2/63, *Smrt a Clifton*, s. 13). Praktičnost a schopnost ovládat a využívat moderní vynálezy pak naznačuje záliba ve fotografování mrtvých, jak to dokazuje sešit DN3/190: (V) posledních letech fotografoval každou mrtvolu, k níž se dostal ve svém povolání. Chtěl si založit soukromé album nejen zločinců, nýbrž i jejich obětí (DN3/190, *Tři zločiny*, s. 7).

K detektivově profesní výbavě nadto patří mistrná znalost řady jazyků. Je tak schopen v jednotlivých epizodách bez problémů užívat němčinu, francouzštinu, italštinu, irštinu¹⁶⁷ či portugalštinu a s úspěchem může vystupovat také jako Španěl (profesor Lopez, romanopisec Caballos) nebo Rus (lékař Sarafov, petrohradský obchodník Leontěv). Jeho znalost češtiny pak dokládá DN1/187 (*Mrtvola v parku*), v němž na základě *Chicagského deníku* Václava Krupičky vyšetřuje smrt typografa.¹⁶⁸ Clifton dokonce umí sehrát roli hluchoněmého ve společnosti Italů a s jeho převleky souvisí také umění břichomluvecké, které používá několikrát zejména ke zmatení, nebo dokonce k vyděšení zločinců (např. v příbězích DN1/140, *Domek na pusté silnici*; DN1/237, *Ukradené dědictví*; DN1/259, *Podvodný kouzelník From*; nebo DN1/266, *Osudný Nový rok*).

Speciální Cliftonovou dovedností a zábavou je luštění šifer, mnohdy velmi rafinovaných, které snad mají vyprovokovat k podobné aktivitě i čtenáře. Tak například v DN1/162 (*Tajemství zasypané studně*) se podstatná část děje točí kolem šifry otištěné téměř přes celou stránku svazku:

*cwl 2 adsy 4 lmode 3 ma 1 tiiv 3 mnop 2 grr 1
adeff 5 sta 3 ruw 1 lemo 3 eea 3 jgw 3 hik 1 aoei
4 tts 1 fchek 3 ame 2 arw 1 dn 2 jlprs 5 etw 2 bbub
3 kzkd 4 awino 4 ecei 2 fšaj 3 nmn 1 orgie 3 ol 2
miss 2 utč 3 mare 2 new 1 ohid 3 old 2 urís 3 adda
2 wást 2 penny 1 one 3 sorn 4 kíl 2 douze 4 well
2 osje 3 wash 2 rock 3 fgmk 4 church 3 five 3 lynch
2 pez 3 ardv 4 tree 3 leeds 4 night 1 moi 3 aadjf 4
boer 3 wzdj 4 máa 3 ne 1 fellow 2 adma 3 sols 2
odrhf 4 ui 1 ejj 2 olds 4 rrer 3 maud 1 dens 3 queens*¹⁶⁹

Čtenáři je pak následně odhaleno, že číslice v této šifře označují, které písmeno z předchozí skupiny je platné, tedy že *cwl 2* = w, *adsy 4* = y, *lmode 3* = o atd., až k výslednému textu: (W) Wyoming (f) farma Whiteman (s) studně (A) Angličan (atd.)

¹⁶⁷/ (W) Byl jsem před lety mezi kovboji, a tam je na tisíce Irčanů (DN2/161, s. 15).

¹⁶⁸/ (W) Ovládám poněkud mateřštinu četných přistěhovalců z Čech, kteří zde tvoří samostatné kolonie (DN1/187, s. 10). Zde jen připomeňme, že ve skutečnosti *Chicagský deník* vycházel jen několik týdnů v lednu roku 1910, jednalo se o reklamní časopis, rozdávaný zdarma, viz ČAPEK, Tomáš: *Padesát let českého tisku v Americe*. New York, Bank of Europe 1911, s. 183; a JAKLOVÁ, Alena: *Čechoamerická periodika 19. a 20. století*. Praha, Academia 2010, s. 450.

¹⁶⁹/ DN1/162 (*Tajemství zasypané studně*), s. 5.

Podobně v DN1/84 (*Dynamitová svíce*) je čtenáři nabídnuto, aby spolu s detektivem luštil text dopisu, který se dnes může zdát bezmála surrealistický: ☒Ona cesta klepla vysoký jehned tolik kamna vampyr všude buvol naši měří luod tetu nevzdal chleba dcery sestra atom počasí háji zděný Beppo nejlepší vážná moře něco tilce dosví rozum a dali chvíle honí sledna Beppo v ažio ženit město míza jis-kry liste byty Lea vampyr hledím rada číslo pasta dobře oslím myši bláto nyní jitro paní bratři tíše hlava hora husa občan krade buzan čistě míra jiném večer nesmlu nazpět ráji teta jdeme naše dosti nosič panslav dentist v zdráva totiž mnoho časný v všude bujaré ovce svízele☒ (DN1/84, *Dynamitová svíce*, s. 10☒11). Řešením je číst tento text odzadu, a to podle klíče: *všude bujaré ovce svízele* = sví/ce bu/de☒¹⁷⁰

Není snad od věci v této situaci zmínit, že mezi těmi, kteří od dětství milovali cliftonky a detektivní sešity, byl i výtvarník a experimentální básník Ladislav Novák (1925☒1999), a je tedy možné, že jeho pozdější zájem o experimentální poezii mohl být inspirován i imaginací, s níž se setkal při četbě *Detektivních novell*. To ostatně potvrzuje třeba text z Novákova *Malého slovníku naučného*, který vznikl v letech 1958☒1965, kde najdeme přímo ☒heslo☒ *Clifton León* (sic!).¹⁷¹

Ve výsledku je Léon Clifton bohatým, inteligentním a vzdělaným mužem, který se umí velmi dobře pohybovat v nejvyšších patrech společnosti jako gentleman a člen smetánky. Součástí jeho obrazu je ovšem i jeho pozitivní vztah ke všem chudým a utlačovaným, včetně žen (snad kromě sešitu DN2/132, *Indický škrtitel*, v němž brutálně zápasí se šílenou ženou)¹⁷² a lidí jiné rasy. Přesto se v jednotlivých sešitech objevují i dobově příznačné myšlenkové stereotypy. Vedle sebe tak můžeme postavit text: ☒Kapitola třetí, ve které se dokazuje, že černá pleť může krýt věrné srdce☒¹⁷³ a konstatování ☒negři nevynikají velkou statečností☒ (DN1/101, *Záhuba ☒Černé ligy☒*, s. 19) či následující tvrzení: ☒Mezi Evropanem a černochoy, co se týče civilizace, je ohromný rozdíl a Moslimové nalézají se uprostřed obou. Náboženstvím jsou monoteisté, kulturou se blíží Evropě. Názory životními, nenávisť k jiným plemenům a divokostí však mají mnoho společného s černochoy☒¹⁷⁴ Zároveň se ale Clifton dovede za práva menšin postavit, když

¹⁷⁰/ Zároveň je tato Cliftonova vášeň pro šifry později i parodována, např. v příběhu *Poslední případ*: ☒Umpf obufl mf, by osruj ☒ mfmj djruz xycudg. Ynfmjk irnf njrup; osjruf duzsjdbub, cxbdfu, otcb ☒ icmb ofsc otkmpdj. Mpxf gfrkp: ,sjp☒ robkju! // [☒] // ,Tak co?☒řekl Mr. Thompson poté. ,Já jsem z toho jelen☒// ,Umpf obufl mf☒řekla jsem a Léon mě okřikl☒ OBŮRKOVÁ, Eva: *Poslední případ*. Praha, Duna s. r. o. 1999, s. 7.

¹⁷¹/ Viz NOVÁK, Ladislav: *Dílo I*. Praha, dybbuk 2017, s. 467☒468.

¹⁷²/ ☒Dáma však bránila se zoufale. Její nehty zaryvaly se Cliftonovi do obličej, že z něho krev jen chlípěla; chvílemi lapala po něm otevřenými ústy a ostré zuby trhaly kůži a svalstvo na ruku detektivových. // Clifton však nedbal bolestí ☒ dámu nepustil. // Pojednou zahrzly se mu její zuby do tváře tak mocně, že vykřikl bolestí a na chvíli pustil svou kořist. // Toho využítokovala dáma; její prsty zaryly se Cliftonovi do hrdla. Z úst vydral se jí podivný skřek. // Detektiv byl v moci šílené ženy, jejíž síla a obratnost vzbuzovaly úžas. // Však přece se jí zase vyprostil. // Ohnuv koleno, udeřil ji do života, až záupěla a pustila detektiva☒ (DN2/132, *Indický škrtitel*, s. 27).

¹⁷³/ Zápas milionů, s. [254].

¹⁷⁴/ C. d., s. [269].

v případě DN1/225 (*Hrozná pomsta*) jen na detektivovu přímluvu zůstane ve společnosti čistě bílých černošský advokát ze San Franciska. Jinou roli v rámci genderu však dobové myšlení cliftonek nepřijímá, a tak se v případě magika Kara Ben Mustafy (DN1/151, *Kara Ben Mustafa, arabský kouzelník*) řeší homosexuální trojúhelník jako úchylka spojená s nezákonnými intimitami ke které je třeba postavit se rázně.

Pokud má Clifton v rámci jednotlivých příběhů plnit roli akčního hrdiny, jenž se dostává do neobvyklých situací, nemůže příliš respektovat předpisy a běžnou morálku, a v zájmu vyřešení určité věci, konkrétní záhady, proto může použít i poněkud neformální prostředky. Velmi podivný a trochu zvrácený je detektivův smysl pro humor, ne vždy ovšem zjevný, jako například ve svazku DN1/126 (*Stín bez hlavy*), kde Clifton konfrontuje podezřelého, který usekl oběti hlavu, tím, že mu nabízí ke čtení knihu *Bezhlavý jezdec*.

K jistým specifickým povahovým rysům patří i jen jednou zmíněný podivný rozmar jakým je oddalování rozluštění případu těsně před jeho finále.¹⁷⁵ Tato až vlastně erotická posedlost hraničí se sadismem, když v případě DN1/178 (*Mrtvý zloděj!*) hlídá v hrobce dvojici mužů, kterým zabráni revolverem vylézt ven, a všichni čekají na příchod hřbitovního hlídače a poté dojde k přestřelce. Podobně se pak Clifton neostýchá ani vloupat se do bytu podezřelého anebo ukrývat před policií důkazy tak dlouho, dokud je to pro vyřešení případu nutné. Jinak má ale s policií dobré vztahy, byť je jí často trnem v oku, neboť vždy zvládne lépe vyřešit zdánlivě neřešitelné případy než policie a její úředníci.¹⁷⁶

Jak jsem již výše naznačil, důležitou součástí Cliftonovy detektivní práce jsou převleky, zvláště pak ty, které mu umožňují pronikat do specifických prostředí a místních komunit. Převlek a masku tak Clifton nasazuje při každé sebemenší příležitosti.¹⁷⁷ Vedle zpravidla nespecifikovaných jiných šatů přitom nejčastěji využívá oboustranné kabáty (např. DN1/32, *Zachycený výkřik*), paruky (zejména zrzavé), falešné vousy, brýle (často se skly modré barvy, jež v té době nosili lidé s vadami zraku), nebo dokonce i tak bizarní věc, jako je nafukovací hrb (DN1/214, *Římský zápasník*). Vrcholem jeho maskování je převtělení se do nějaké konkrétní postavy, od reprezentantů aristokracie a bohatých cizinců až po příslušníky městského polosvěta, tedy žebráky, opilce, hrbáče, starce nebo i mrzáky. Jen výjimečně se Clifton převlékne za ženu či jiného vyšetřovatele. K výjimkám patří DN1/9 (*Detektiv v úzkostech*), kde vystupuje jako Sara Hatfordová, a DN1/152 (*Tajemný vězeň*), kde se přemění v detektiva Countera. Cliftonova schopnost převtělit se

¹⁷⁵/ Když mu to přátelé někdy vytýkali, pokrčil ramenem a řekl s úsměvem: „Probouzí se ve mně dravec! Připadám si jako kočka, jež dříve si pohraje s myší, než ji zadává!“ (DN1/178, s. 25).

¹⁷⁶/ A to platí i ve chvíli, kdy se s chicagskou policií na několik pokračování rozkmotří a odmítá s ní jakkoliv spolupracovat, viz svazky DN1/272 až DN1/274.

¹⁷⁷/ Tato jeho schopnost je ostatně také často parodována: „A když uslyšel, že kolem domu se potloukal starší nesympatický muž s černým plnovousem, řekl: „Zde máme Cliftonovu přestrojovací máni! Je to jasné jako slunce!“ MEČÍŘ, Karel: *Špiclové a konfidenti*. Praha, Zemědělské knihkupectví A. Neubert 1914, s. 122.

je natolik dokonalá, že jej mnohdy nepoznávají ani jeho nejbližší spolupracovníci a známí, jako je policejní ředitel Walking. Cliftonovy metamorfózy jsou totiž spojeny i s jeho zvláštními tělesnými dovednostmi, včetně schopnosti naprosto změnit držení těla nebo výraz tváře. (V krajním případě Clifton dokonce umí natolik zvláštním způsobem zkřivit obličej až mu vypadne roubík, viz DN1/155, *Na starém popravisti*).

Důležitou součástí detektiva v daném žánru je jeho výzbroj, tedy pomůcky, které využívá při řešení případů a jednotlivých situací a jež mu také často zachraňují život. Clifton proto u sebe vždy nosí malý ocelový boxer (který později zpermutuje v cosi, co je popsáno jako boxerský prsten, viz DN1/47, *Bazina Springfontainská*), zvětšovací sklo, elektrickou svítilnu, zápisník, samočinná pouta, malý kompas na řetízku, žemný, přenosný pilník který dokáže přepilovat sebesilnější mříže, a také legitimaci. To vše se přitom může skrývat v tajných kapsách v zadní části spodků ve skrýši pod vlásenkou (DN1/30, *Šílený lékař*) či v botě, respektive ve šroubovacím podpatku (např. DN1/69, *Strašidlo Clarkesvilské*; nebo DN1/101, *Záhuba Černé ligu*). K příležitostné Cliftonově výbavě dále patří specifické švinovací gumové podešve jež si tu a tam nasazuje na boty, aby nebyly slyšet jeho kroky (v některých případech obdobně používá praktičtější kaučukové střevice), provaz se smyčkou nebo speciální provazový žebřík. A když je potřeba, má u sebe také kapesní mikroskop, lékárníčku a v klobouku znamení fotoaparát (DN2/163, *Poštovní známka za půl milionů*). Na prstech pak nosí minimálně dva speciální prsteny: jeden vyzdobený démantem, umožňujícím řezat sklo (DN1/176, *Tajnosti starého kláštera*), druhý skrývající tužku, kterou lze ve vhodnou chvíli nenápadně vysunout do dlaně a dělat si tak poznámky, aniž by to bylo vidět (DN2/145, *Pomsta za popraveného*).

Takovéto detektivní pomůcky jsou důležitou součástí charakteristiky daného žánru a jeho rozpoznávacím znakem, jež je pozdější recipient schopen identifikovat například i v sérii filmů o Jamesi Bondovi. Většinu z pomůcek navíc Clifton sám vynalezl, ať se jedná o zvětšovací brejle, umělý doutník s píšťalkou, či neviditelný inkoust. Vrcholem jeho schopnosti se dobře vyzbrojit a ochránit je pak trojice předmětů, od nichž se Clifton pravděpodobně neodlučuje nikdy: drátěná ocelová košile, kaučukový náhrdelník a kladívko.¹⁷⁸

Drátěná košile, respektive ochranná košile z jemného, nanejvýš pevného ocelového pletiva brání Cliftona například před bodnutím šavlí nebo nožem a nejednou mu tak tento módní doplněk zachrání život.¹⁷⁹ Speciální kaučukový náhrdelník pak kdykoli spolehlivě zabrání zadušení nebo i oběšení, aniž by to však protivník rozpoznal. Proto se například v DN1/191 (*Chicagští lupiči*) falešný baron

¹⁷⁸/ Stranou ponecháme zvláštní koženou kravatu obsahující rozprašovač.

¹⁷⁹/ Že i tato veskrze naivní představa sebeochrany rezonovala ve čtenářích, dokazuje fakt, když krejčí Ignác Křížek vyhrožoval faráři Dostálovi a sliboval že „příšerně bude opatrný a být i pan farář si oblékl drátěnou košili, že neuloží-li na určeném místě 1120 K, že nevyhne se jeho kouli ani u oltáře“ Bahno *Našinec* XLIX, 27. 8. 1913, č. 199, s. 3.

z Portsmouthu může mylně domnívat, že se mu podařilo Cliftona zabít, když jej oběma rukama mocně škrtl a Ŕblichěj Cliftonův byl zmodralý, oči zavřeny, ústa pootevřena. // „Má dost! Ŕzahučel vrah a klidně odešel“ (DN1/191, *Chicagští lupiči*, s. 26).

Zcela zásadně Cliftonovi v mnoha situacích pomůže speciální kladívko, které je s ním natolik spojeno, až se stalo jeho základním atributem, poznávacím znamením, a tedy i součástí mnoha parodií na cliftonky.¹⁸⁰ Toto kladívko Clifton totiž používá nejen jako nástroj umožňující něco přibít či rozbít, ale také jako klíč, jehož pomocí odemyká, ale také zamyká dveře. Poprvé se tento motiv objevuje již v DN1/3 (*Černá rota*),¹⁸¹ naplno je rozehrán až v pozdějších pokračováních. Charakteristika tohoto předmětu je přitom dost obecná a není z ní příliš jasná jeho funkčnost a praktičnost: ŔMimo tyto předměty vzal s sebou ještě malé, ocelové kladívko. Toto kladívko bylo vynálezem jeho bystrého ducha a zhotoveno v nejlepší bostonské továrně za osobního dohledu Cliftonova. Dalo se použít zároveň jako paklíč k otevření všech možných zámků, i jako vývrtka šroubů“ (DN2/6, *Tajemný dům*, s. 11). A o mnoho více se nedozvíme ani z několika mála popisů toho, jak Clifton kladívko skutečně použije, tedy jen z vět typu: ŔVyňal své kladívko a jeho špičkou odsunul péro zámku“ (DN1/28, *Výstřel v temné noci*, s. 7). O tom, že si autor (autoři) textu nebyl praktičností takovéhoho univerzálního vynálezu až tak jistí, svědčí, že kladívko bylo Cliftonem zdokonalováno (DN1/136, *Červený pavouk*) a následně také přejmenováno, takže se v poslední třetině série mění na Ŕodmykač“ (např. DN1/202, *Dvanáctiletý detektiv*) anebo Ŕuniverzální klíč“ (DN1/274, *Únos policejního řiditele*), ačkoliv je stále jasné, že jde o kladívko.¹⁸²

Navzdory Cliftonově vynalézavosti nelze tvrdit, že by jejich autor oslavoval moderní techniku. Jakkoli totiž například v DN1/135 (*Strášidelný sklep*) sehraje podstatnou roli objev fonografu, působí v něm především jako něco nového, neznámého. Svět cliftonek byl totiž v kontextu počínajícího 20. století víceméně archaický, představoval specifickou podobu příběhů s tajemstvím, které je v mechanicky rozvržených, opakujících se, naivních, a leckdy až nelogických syžetech rozkrýváno nikoli pomoci racia a dedukce, nýbrž vlastní přítomností ústředního hrdiny ve správnou chvíli na správném místě a jeho schopností tam také správně jednat.

¹⁸⁰/ Ačkoliv jak si ukážeme dále, Voskovec s Werichem ve své hře *Gorila ex machina* výslovně tvrdí: ŔProsíme proto jak váženou kritiku, tak i vítané obecenstvo, aby naše hra nebyla považována za parodii. // Není to parodie, nýbrž detektivka podle všech pravidel“ (VOSKOVEC, Jirí a WERICH, Jan: *Fata morgana a jiné hry*. Praha, Orbis 1967, s. 289).

¹⁸¹/ ŔClifton bez namáhání otevřel svým kladívkem zámky všech zásuvek“ (DN1/3, *Černá rota*, s. 21).

¹⁸²/ Ve výsledku je ochoten se svého nástroje dokonce vzdát zápůjčkou: ŔUniverzálním klíčem, který byl jí Léon Clifton ochotně zapůjčil Ŕ uražený detektiv nechtěl se pořád ještě smířiti s policií, a proto slíbil své neteři jen částečnou pomoc, hlavně svou radou“ (DN1/274, *Únos policejního řiditele*, s. 20).